

5. Ткаченко Б. Напис на бандурі / Б. Ткаченко // Народна творчість та етнографія. – 1970. – № 4. – С. 98.
6. Ткаченко Б. Никанор Воскреслий / Б. Ткаченко // Україна. – 1988. – № 35. – С. 12.
7. Ткаченко Б. Погром: документальний нарис / Б. Ткаченко. – Суми: ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2010. – С. 282-364.

REFERENCES

1. Nykyforov A.M. Osoblyvosti Lebedyns'koho periodu pedahohichnoyi diyal'nosti Nykanora Onats'koho (1906-1913) / A.M. Nykyforov // Molodyy uchenyy 2015. – № 12 (27) – S. 156-159.
2. Naukovo-dokumental'nyy fond Sums'koho oblasnoho khudozhn'oho muzeyu imeni Nykanora Onats'koho – SOKHM. NDF – 121.
3. Rotach P. Z lyubov"yu do Kobzarya / P. Rotach // Lenins'ka pravda. – 1967. – 8 bereznya – S. 3.
4. Sums'kyu krayeznavchyyu muzey (SUKM). – F. 769, op. 13, spr. 129, ark. 9, 10-16.
5. Ткаченко В. Нарис на бандурі / В. Ткаченко // Народна творчість та етнографія. – 1970. – № 4. – С. 98.
6. Ткаченко В. Никанор Воскреслий / В. Ткаченко // Україна. – 1988. – № 35. – С. 12.
7. Ткаченко В. Погром: документальний нарис / В. Ткаченко. – Суми: ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2010. – С. 282-364.

УДК 373.016:94] (477)

Яценко Ю. В.

студентка НН інституту історії та філософії
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

У статті розглядаються основні проблеми проектного навчання дітей в Україні. На основі вивчених джерел розкрито зміст понять «метод», «проект» та «проектні технології». Обґрунтовано особливості методу проектів під час навчання історії та його використання в практиці вчителя загальноосвітньої школи.

Ключові слова: метод, проект, метод проектів, проектні технології.

Яценко Ю.В. Особливості застосування проектних технологій на уроках історії.

В статье рассматриваются основные проблемы проектного обучения в Украине. На основе изученных источников раскрыто содержание понятий «метод», «проект» и «проектные технологии». Обоснованы особенности метода проектов при обучении истории и его использование в практике учителя общеобразовательной школы.

Ключевые слова: метод, проект, метод проектов, проектные технологии.

Yatsenko Yu. V. Features of the application of project technologies in history lessons.

In the article described basic problems of project education of children in Ukraine. Based on the investigated sources the meaning of "method", "project" and "project education". Grounded features an inclusive approach in the teaching of history and its use in the practice of secondary school teachers.

Key words: method, project, method of projects, project education.

Постановка проблеми та її значення. У результаті розвитку сучасного суспільства виникає потреба в модернізації освіти. Сьогодні відбувається розробка і пошук шляхів модернізації навчального процесу через його технологізацію. У дію вступає нова парадигма освіти, в якій складові змісту навчання формуються від результату. Педагогами проводиться активний пошук нових методів покращення викладання історичної освіти.

Мета дослідження – здійснити аналіз актуальних проблем забезпечення проектного навчання історії.

Питання реалізації проектних технологій навчання знайшли своє відображення в дослідженнях американських педагогів: Дж.Д'юї, В.Кілпатрика, Е.Коллінгса, які працювали на початку ХХ ст., та у працях сучасних зарубіжних дослідників (В.Гузєєва, Н.Матяш, Я.Пахомової, Є.Полата, Г.Селевка, І.Сергєєва, І.Чечель) та вітчизняних педагогів (К.Баханова, І.Дичківської, І.Єрмакова, Г.Ісаєвої, О.Любарської, О.Пехоти, О.Пометун, С.Шевцової та ін.). Останнім часом вітчизняні вчені-методисти все частіше звертаються до різних аспектів впровадження проектних технологій у практику навчання історії в школі: теоретичні засади (К.Баханов, О.Пометун, Г.Фрейман), історичний аспект (А.Булда, Н.Гупан, О.Дятлова, І.Єрмаков, В.Майборода, Б.Мельниченко, О.Пометун, Л.Пироженко, А.Приходько, Т.Самоплавська), механізм реалізації технології (К.Баханов), застосування окремих проектів у позаурочній діяльності (П.Вербицька, В.Мисан, П.Кендзьор, Ю.Комаров, Т.Ремех, О.Пометун), організація життєтворчих проектів на уроці історії (К.Баханов, В.Нишета та ін.).

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день відбувається вдосконалення освітньої системи в Україні. Одним із кроків до модернізації та активізації навчальної сфери є впровадження проектних технологій. Цей процес не залишив поза увагою й історичну освіту. У викладанні історії також запроваджується застосування даних технологій, що допомагає вдосконалити систему викладання суспільствознавчих дисциплін. Метод проектів не є для української освіти чимось новим. Це скоріше, добре забуте «старе», ніж абсолютно нове.

Проектне навчання виникло в США в 2-й пол. XIX ст. Воно спочатку застосовувалося в сільських школах, а вже на початку нового століття – набуває загальнодержавного характеру, і починає застосовуватися майже в усіх загальноосвітніх навчальних закладах країни. На початку XX ст. відбувається також і формування одного з найпопулярніших методів, який дістав кілька назв: «метод проектів», «метод проблем» та метод «цільового активу».

Виникнення нового педагогічного методу припадає на 1824 р. Його починають застосовувати з метою ефективної підготовки інженерних кадрів. Застосування терміну «метод проектів» у педагогічній літературі уперше відбувається в 1908-1910 р.

Активізація застосування проектів на практиці у шкільному навчанні припадає на початок XX ст. Практично та теоретично цей метод був обґрунтований філософом і педагогом XX ст. Джоном Д'юї та його учнем В.Х.Кілпатріком. Сам Д'юї своєю діяльністю здійснив обґрунтування мети, завдань та змісту педагогіки проектування, які є засновані на педоцентричній теорії і методиці навчання та виховання. На базі цього увесь навчально-виховний процес організовується на основі самостійного вирішення учнем питань, які виникають в її практиці. Д'юї пропонував формувати на активній основі, через практичну діяльність учня, яка відповідає його особистій зорієнтованості в певній галузі знань. Робота Д'юї отримала назву «методика думаючого досвіду» [3, с.74].

На території України метод проектів стає відомим після перекладу книги Е. Колінгса «Експеримент з проектним навчальним планом» (1917 р.).

У 1923 р. в одній із статей журналу «Коммунистическое просвещение» Н. Крупська вперше в історії радянської педагогіки характеризує метод проектів, розкриває його сутність, головні риси і пропонує широко його застосовувати в педагогічній роботі. У радянській педагогічній літературі поряд з назвою «метод проектів» постають назви «метод цільових актів» та «проектні завдання».

Інститутом методів шкільної роботи в 1930 р. було видано збірку «На путях к методу проектов», де друкувалися приклади застосування цього методу в педагогічному процесі. В цій збірці вчені пропонували різні системи проектів. Відбувалася розробка дидактичних матеріалів, формувалися «укладні» групи, зобов'язувалися розробити питання теоретично й організаційно.

Відмінною рисою радянської практики від американської було те, що радянській проектній технології була властива політична та соціальна спрямованість, змістовно проект цього періоду був спрямований на розв'язання завдань періоду розбудови соціалістичного народного господарства. Перш за все відбувалася розробка проектів, які повинні були сприяти формуванню в дітей прагнення до товариської взаємодії.

Не дивлячись на те, що цей метод успішно втілювався в життя частиною радянських учителів, але більшість педагогів не сприйняли його як систему педагогічної роботи.

У 1931 р. постановою ЦК ВКП(б) було засуджено метод проектів через те, що за цією технологією навчання вчитель відходив на другий план, відбувався не раціональний розподіл навчального часу, що сприяло послабленню мотиваційних процесів навчання. І в результаті цього проектні технології не використовувалися аж до 70-80-х років XX ст. Але в цей час метод проектів використовувався для позакласної роботи [4, с.30].

І лише в середині 90-х рр. XX ст. метод проектів зміг привернути до себе належну увагу вітчизняних педагогів.

Застосування методу проектів не є обов'язковим, точніше кажучи, він не є передбачений програмою, але він досить часто практикується за особистої ініціативи педагогів, які своєю діяльністю прагнуть дотримуватися інноваційних технологій навчання.

У сучасній дидактиці вважається, що можливість вчителем правильно використовувати метод проектів на уроках є показником високої педагогічної кваліфікації. Що ж до самого методу, то більшість науковців вважають його технологією прогресивного навчання та розвитку учнів на уроках історії.

Вважаємо за доцільне, перш ніж перейти до безпосереднього методу роботи даної технології, розтлумачити значення даного терміну. Більшість європейських народів, які використовують слово «термін», запозичили його з латинської мови. І в своєму перекладі з латинської мови воно означає «той що висувається», «викинутий уперед» та « той, що впадає в око».

Метод (від гр. meta – «шлях до мети» і odos – «слідкувати») – упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань [2, с.99].

Таким чином, ми можемо сказати, що метод проектів – це сукупність операцій оволодіння певною сферою практичного чи теоретичного знання, тією чи іншою діяльністю; це шлях пізнання, спосіб організації процесу пізнання.

У результаті використання вчителем методу проектів в навчальному процесі учні самостійно проходять всі етапи детального дослідження обраної теми, і тим самим своєю діяльністю сприяють активізації своїх навичок пошукової, аналітичної та творчої діяльності. І як показує педагогічна практика, саме це є необхідним для розвитку продуктивності сучасної історичної освіти, адже, сучасні школярі, а особливо учні десятих та одинадцятих класів а разом з ними і студенти, рано перестають думати, самостійно розмірковувати на сам

перед через те, що їм набагато простіше запитати когось, чим самостійно дійти до рішення поставленої перед ними проблеми чи завдання самостійно обдумуючи та аналізуючи всі можливі шляхи її вирішення.

Якщо брати за основу сучасні основні ознаки педагогічних технологій, то доречно буде сформулювати основні положення проектування як діяльності.

Е. Кагаров і М. Чанова виділяють такі основні принципи методу проектів:

- активність у виборі завдання та його опрацюванні;
- життєвий, практичний характер проекту, його суспільно-корисна установка;
- інтерес учнів до роботи;
- поєднання теорії з практикою, знань і навичок;
- здатність проекту породжувати в процесі роботи нові;
- спроможність втілення проекту;
- самостійність;
- творчість;
- колективна діяльність [5, с.230].

Що вирізняє метод проектів, серед низки інших педагогічних технологій? На сам перед це те, що цей метод під час своєї реалізації потребує поєднання теоретичного підґрунтя з практичним, під час його проведення відбувається тісне переплетіння навчально-виховної роботи з життям, також відбувається включення учня в активну дію. На перше місце ставиться випереджальний розвиток самої дитини як творчої особистості [6, с.100].

Мета використання методу проектів на уроках історії передбачає стимулювання зацікавленості учня обраною проблемою, оволодіння новими знаннями, вміннями та навичками, а також організації проектною діяльністю щодо вирішення проблеми для практичного застосування отриманих результатів. Підґрунтям для методу проектів є ідея, яка собою віддзеркалює значення поняття «проект», та уособлює увесь прагматизм спрямованості даної технології на результат який було отримано, як практично, так і теоретично, в результаті вирішення поставленої проблеми. Важливим і значущим тут є те, що отриманий результат можна як побачити, так і осмислити та і загалом застосувати в реальній практиці. Для досягнення наведених вище результатів вчителю необхідно навчити своїх учнів самостійно мислити, знаходити правильне рішення поставленої перед ними проблеми використовуючи для цього знання з інших наукових дисциплін, прогнозувати результати та можливі наслідки, сформулювати здатність до визначення причинно-наслідкової зв'язки.

З використанням методу проектів учень вчиться самостійно визначати мету своєї роботи, планувати та визначати цілі. Активна позиція учня та наслідування принципу «вчись, діючи», являється, безперечно, однією з основних характеристик проектного навчання. Потрібно зауважити, що проблему, яку учень повинен вирішити методом проекту, не може бути йому нав'язана йому вчителем. Для отримання відповідного результату, вчитель мусить звертаючи увагу на вікові особливості учнів, запропонувати їм таку тему для проекту, яка б їх зацікавила і сприяла використанню учнівських талантів.

Отже, проект – це особливий вид пізнавальної діяльності та її результат, що характеризується такими ознаками:

- наявність соціально значущого завдання;
- планування дій щодо розв'язання проблеми;
- пошук інформації, яка потім буде оброблена й осмислена;
- створення продукту, що є результатом цієї діяльності;
- презентація продукту [1].

Спираючись на наукове підґрунтя вітчизняних та зарубіжних педагогів ознайомимося з етапами учнівської роботи над проектом.

Найбільш поширеною та точною є класифікація Дж. К. Джонса:

1) дивергенції (розширення меж проектної ситуації з метою забезпечення достатньо широкого простору для пошуку розв'язання проблеми);

2) трансформації (створення принципів і концепцій);

3) конвергенції (вибір оптимального варіанта з багатьох альтернативних) [3, с.70].

За цією класифікацією під проектним навчанням ми маємо розуміти цілеспрямовану діяльність зі створення проекту як інноваційної моделі навчально-виховної системи.

Посібник «Освітні технології» наводить дещо іншу класифікацію:

1. Підготовка (визначення теми й мети проекту).

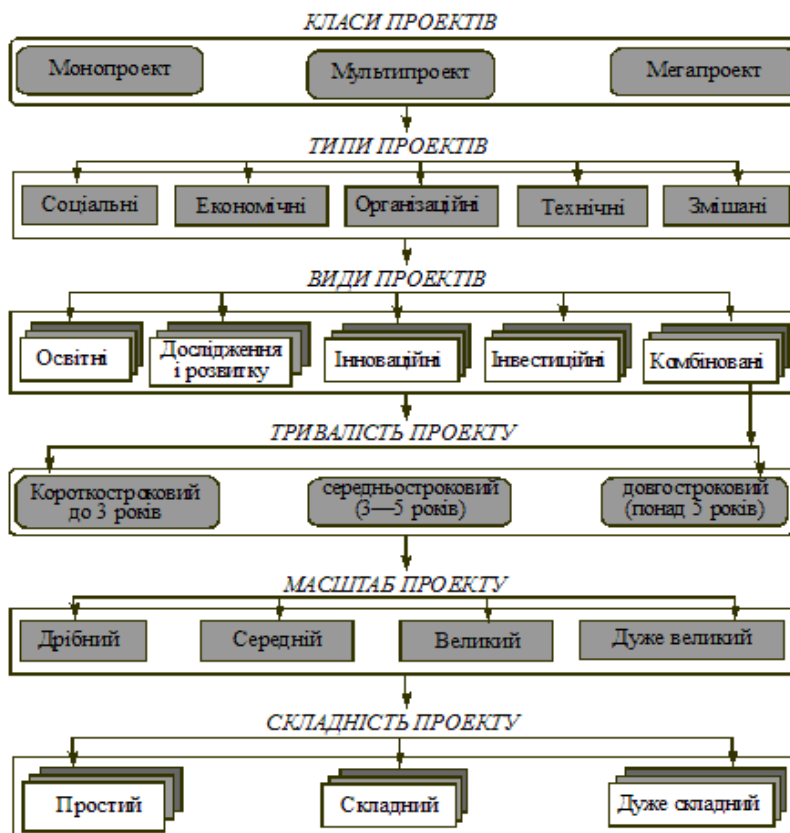
2. Планування: а) визначення джерел, засобів збору, методів аналізу інформації, засобів представлення результатів; б) встановлення критеріїв оцінки результату й процесу.

3. Збір інформації (спостереження, робота з літературою, анкетування, експеримент).

4. Аналіз (аналіз результатів, формулювання висновків).

5. Подання й оцінка результатів (усний, письмовий звіт, оцінка результатів і процесу дослідження) [2, с.53].

Ряд науковців, що досліджують цю проблему, зокрема І. І. Варакіна, С. В. Парецькова, Т. М. Степанова схематично представляють типологію проектів наступним чином:

Дивлячись на наведені вище класифікації проведення проектного навчання, можна сказати, що робота над кожним проектом розпочинається з обговорення поставленої проблеми, яка має бути вирішена в даній роботі. Вчитель ознайомлює учнів із темою їхнього проекту. Після цього клас ділиться на групи, а проект поділяється на міні-проекти. Після цього учні розпочинають свою роботу над проектом. На наступному етапі відбувається обговорення змісту і форм подачі звіту. Завершальним етапом буде підсумковий урок-проект. На якому відбувається презентація та обговорення звіту [4, с.27].

Центральною фігурою в навчанні історії за проектною технологією постає учень. Він самостійно проектує те, що мусить зробити, самостійно виконує проект і захищає його. Як приклад використання методу проектів на уроках історії, можна взяти такі теми як: «Як ти, Коло-Історії, без нас», «Дзеркало єгипетської цивілізації», «Життя грецьких колоній» тощо.

Використання методу проектів на уроках історії передбачає собою вирішення низки завдань: розвиток пізнавальних навичок учнів, відбувається активний розвиток критичного мислення та сфера комунікацій.

Висновок. Отже, в основі проектного навчання історії лежить та організація навчання, що передбачає собою набуття учнями знань, умінь і навичок в результаті планування та виконання завдань проекту, зорієнтованих, перш за все, на створення та презентацію учнями певного продукту.

Зіни які відбуваються як в освіті так і в суспільному житті вимагають від вчителя історії вдатися до пошуку та впровадження, таких методів навчання, які б сприяли кращій підготовці учнів до життя в інформаційно розвиненому суспільстві. Саме таким методом є проектне навчання історії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лист МОН України від 10.01.2017 № 1 / 9–2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими потребами» [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України – 2017. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-01-11/6742/1_9-2.pdf.
2. Мірошніченко В.О. Організація проектної діяльності учнів на уроках історії в 10-му класі / В.О. Мірошніченко – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 157с.

3. Мірошніченко В. О. Становлення методу проєктів у методиці навчання історії / В. О. Мірошніченко. – Бердянськ: БДПУ. – 2007. – С.69-75.
4. Нишчета В. А. Технологія життєтворчих проєктів на уроках української мови та літератури / В. А. Нишчета. – Х. : Основа, 2009. – 153 с.
5. Мірошніченко В.О. Історичні компетентності сучасних десятикласників: моніторинговий аспект / В.О. Мірошніченко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (педагогічні науки). – Бердянськ: БДПУ, 2009. – № 2. – С. 221-228.
6. Чорна М. І. Метод проєктів на уроках історії / М. І. Чорна. – Тернопіль-Харків: Вид. «Ранок», 2010. – 160 с.

REFERENCES

1. Lyst MON Ukrainy vid 10.01.2017 № 1 / 9–2 «Pro suchasni pidkhody do navchal'no-vykhovnoho protsesu uchniv z osoblyvymy potrebamy» [Elektronnyy resurs] / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy – 2017. – Rezhym dostupu: http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-01-11/6742/1_9-2.pdf.
2. Miroshnychenko V.O. Orhanizatsiya proektnoy diyal'nosti uchniv na urokakh istoriyi v 10-mu klasi / V.O. Miroshnychenko – KH.: Vyd. hrupa «Osnova», 2009. – 157s.
3. Miroshnychenko V. O. Stanovlennya metodu proektiv u metodytsi navchannya istoriyi / V. O. Miroshnychenko. – Berdyans'k: BDPU. – 2007. – S.69-75.
4. Nyshcheta V. A. Tekhnolohiya zhyttyetvorchykh proektiv na urokakh ukrayins'koyi movy ta literatury / V. A. Nyshcheta. – KH. : Osnova, 2009. – 153 s.
5. Miroshnychenko V.O. Istorychni kompetentnosti suchasnykh desyatyklasnykiv: monitorynhovyy aspekt / V.O. Miroshnychenko // Zbirnyk naukovykh prats' Berdyans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu (pedahohichni nauky). – Berdyans'k: BDPU, 2009. – № 2. – S. 221-228.
6. Chorna M. I. Metod proektiv na urokakh istoriyi / M. I. Chorna. – Ternopil'-Kharkiv: Vyd. «Ranok», 2010. – 160 s.

УДК 373.016

Гумен С. Ф.
Викладач,
Сумський будівельний коледж

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСОБУ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ТА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Стаття присвячена одному з найефективніших методів, який застосовується в історичному краєзнавстві, - методу проєктів. Аналізується використання даного методу в реалізації основних завдань сучасної освіти. Доведено перспективність проєктної діяльності у формуванні соціальної компетентності.

Ключові слова: *інтерактивні методи, метод проєктів, проєктна технологія, пошуково-дослідницька діяльність компетентність, досвід.*

Гумен С.Ф. **Актуальность использования метода проектов как способа активизации познавательной и исследовательской деятельности на уроках истории**

Статья посвящена одному из самых эффективных методов, который используется историческим краеведением, - методу проектов. Анализируется использование данного метода при реализации основных задач современного образования. Доказана перспективность проектной деятельности при формировании социальной компетентности.

Ключевые слова: *интерактивные методы, метод проектов, проектная технология, поисково-исследовательская деятельность, компетентность, опыт.*

Humen S. **The Urgency of Using the Method of Projects as a Means of Activating Cognitive and Research Activity at History Lessons.**

The article is devoted to one of the most effective methods used in historical regional studies – the method of projects. The use of this method in implementation of modern education main goals is analyzed. The perspective of projecting activity in social competence formation is proved.

Key words: *interactive methods, the method of projects, project technology, research and investigating activity, competence, experience.*

Інноваційні процеси, які відбуваються в освіті, стали ознакою кожного вищого навчального закладу, що працює в режимі розвитку, тим самим підвищуючи її ефективність. Один із шляхів вирішення цього завдання є впровадження в зміст діяльності вищої школи педагогічних технологій, спрямованих на його вдосконалення, розвиток мотивації студентів до навчання, підвищення пізнавальної активності та самостійності. Розвиток якостей, які сприяють активному залученню студентів до творчої діяльності є передумовою оптимізації цього професійно-педагогічної та професійно-технологічної підготовки. Це висуває